

НОТАРІАЛЬНА ПАЛАТА УКРАЇНИ

КОМІСІЯ З АНАЛІТИЧНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ № 4/2025

Про прийняття Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо окремих питань розкриття банківської таємниці та заходів для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин" № 4174-IX

10 січня 2025 року набрав чинності Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо окремих питань розкриття банківської таємниці та заходів для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин" № 4174-IX, який прийнято 19 грудня 2024 року (далі - Закон).

Законом внесено зміни до Цивільного кодексу України, Закону України "Про нотаріат", Закону України "Про банки і банківську діяльність", Закону України "Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин".

1. Зміни до Цивільного кодексу України

Викладено у новій редакції частини першу і другу статті 44 Цивільного кодексу України:

"1. На підставі рішення суду про визнання фізичної особи безвісно відсутньою нотаріус вживає заходів для встановлення опіки над її майном.

За заявою заінтересованої особи або органу опіки та піклування нотаріус вживає заходів для встановлення опіки над майном особи, зниклої безвісти за особливих обставин, до ухвалення судом рішення про визнання такої особи безвісно відсутньою.

Заходи для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, вживаються нотаріусом шляхом проведення опису відповідного майна та призначення опікуна над таким майном.

2. Нотаріус вживає заходів для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, за останнім місцем проживання відповідної особи.

Якщо місце проживання фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, невідоме, нотаріус вживає заходів для встановлення опіки над майном такої особи за місцезнаходженням нерухомого майна або основної його частини, а за відсутності нерухомого майна - за місцезнаходженням основної частини рухомого майна.

Над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, може бути призначено одного опікуна".

Статтю 44 Цивільного кодексу України доповнено частиною 6, згідно з якою *опіка над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, встановлюється, здійснюється та припиняється відповідно до цього Кодексу (прим.: Цивільного кодексу України) з урахуванням положень Закону України "Про нотаріат".* Відповідні зміни внесено також до абзацу третього частини другої статті 8 Закону України "Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин".

Розділ "Прикінцеві та перехідні положення" Цивільного кодексу України доповнено пунктом 22 такого змісту:

"22. У період дії воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України "Про введення воєнного стану в Україні" від 24 лютого 2022 року N 64/2022, затвердженим Законом України "Про затвердження Указу Президента України "Про введення воєнного стану в Україні" від 24 лютого 2022 року N 2102-IX, та протягом шести місяців з дня його припинення або скасування у випадку, якщо місцем проживання фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, є населений пункт, на території якого органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження, територія, на якій ведуться активні бойові дії або тимчасово окупована Російською Федерацією, щодо яких не визначено дати завершення бойових дій або тимчасової окупації, дати відновлення здійснення органами державної влади їхніх повноважень у повному обсязі, нотаріус вживає заходів для встановлення опіки над майном відповідної особи незалежно від місця її проживання".

Отже, Законом визначено, що заходи для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, вживаються нотаріусом шляхом проведення опису відповідного майна та призначення опікуна над таким майном.

На рівні закону закріплено територіальність вжиття заходів для встановлення опіки над майном не лише фізичної особи, визнаної безвісно відсутньою, але й особи, зниклої безвісти за особливих обставин, що раніше було врегульовано лише на підзаконному рівні.

Встановлено однакові правила визначення загальної територіальності вжиття заходів для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, та особи, зниклої безвісти за особливих обставин. Відтак,

- 1) нотаріус вживає заходів для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, **за останнім місцем проживання відповідної особи;**
- 2) нотаріус вживає заходів для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, **за місцезнаходженням нерухомого майна або основної його частини, якщо місце проживання фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, невідоме,**
- 3) нотаріус вживає заходів для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, **за місцезнаходженням основної частини рухомого майна, якщо місце проживання фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, невідоме та за відсутності нерухомого майна.**

Тимчасово, на період дії воєнного стану в Україні та протягом шести місяців з дня його припинення або скасування запроваджено спеціальну територіальність вжиття заходів для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин незалежно від місця її проживання у випадку, якщо місцем проживання таких осіб, є:

1) населений пункт, на території якого органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження,

2) територія, на якій ведуться активні бойові дії або

3) тимчасово окупована Російською Федерацією територія,

щодо яких не визначено дати завершення бойових дій або тимчасової окупації, дати відновлення здійснення органами державної влади їхніх повноважень у повному обсязі.

Отже, змінами запроваджено нормативну можливість вжиття заходів для встановлення опіки над майном у випадках, коли особа, яка визнана безвісно відсутньою або зникла безвісти за особливих обставин, проживала на територіях, де вчинення таких дій є неможливим через активні бойові дії, тимчасову окупацію або через те, що органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження.

Зауважуємо, що перелік населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2014 р. № 1085-р, а перелік територій, на яких ведуться бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією - Постановою Кабінету Міністрів України "Деякі питання формування переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією" від 6 грудня 2022 р. № 1364. Відповідно до пункту 1 зазначеної Постанови території, для яких не визначена дата завершення бойових дій або тимчасової окупації Російською Федерацією, вважаються такими, на яких ведуться бойові дії, або тимчасово окупованими Російською Федерацією.

Законом також встановлено, що над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, може бути призначено одного опікуна (абзац 3 частини 2 статті 44 Цивільного кодексу України). Зазначене положення покликане запобігти призначенню різних опікунів щодо одного і того ж майна для недопущення випадків дублювання їх повноважень та виникнення конфліктів між ними.

2. Зміни до Закону України "Про нотаріат" та Закону України "Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин"

Викладено у новій редакції третє речення частини сьомої статті 8, відповідно до якої "у разі встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, опікун, призначений над таким майном, має право отримувати довідки про нотаріальні дії, вчинені стосовно таких осіб або за їх дорученням, якщо це необхідно для вжиття заходів, пов'язаних з опікою над майном". У попередній редакції зазначеної норми визначалося, що у разі визнання особи безвісно відсутньою опікун, призначений для охорони майна безвісно відсутнього, має право отримувати довідки про вчинені нотаріальні дії, якщо це необхідно для збереження майна, над яким встановлена опіка. Отже, до змін, опікун над майном особи, зниклої безвісти за особливих обставин, не мав можливості отримати довідки про нотаріальні дії. Крім цього, попередня редакція не містила конкретизації того, що опікун має право отримувати довідки лише про нотаріальні дії, вчинені щодо чи за дорученням осіб, зниклих безвісти за особливих обставин або таких, які визнані безвісно

відсутніми, що не узгоджувалося із частиною сьомою статті 8 Закону України "Про нотаріат", відповідно до якої довідки про вчинені нотаріальні дії та копії документів, що зберігаються у нотаріуса, видаються нотаріусом *виключно фізичним та юридичним особам, за дорученням яких або щодо яких вчинялися нотаріальні дії*. Зазначені зміни є важливими для попередження різночитань та недопущення випадків видачі довідок про нотаріальні дії, вчинені не за участю фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою або зниклої безвісти за особливих обставин та не за їх дорученням. Зауважуємо, що довідки про нотаріальні дії, вчинені стосовно фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, особи, зниклої безвісти за особливих обставин або за їх дорученням, можуть бути видані опікунам над майном таких осіб лише у разі, якщо це необхідно для вжиття заходів, пов'язаних з опікою над майном. Через це така необхідність має бути з'ясована нотаріусом перед видачею відповідних довідок.

На рівні закону також визначено, що про призначення опікуна над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, видається відповідне свідоцтво, про що зазначено у новій редакції частини другої статті 48 Закону України "Про нотаріат".

Закон України "Про нотаріат" доповнено главою 6¹ "Заходи для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин", у якій визначено процесуальний порядок вжиття заходів для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин. До змін процес встановлення опіки над майном таких осіб був врегульований лише главою 9¹ розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 №296/5 (далі - Порядок).

"Стаття 65¹ Заходи для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин», якою доповнено Закон України "Про нотаріат", встановлює, що:

Нотаріуси вживають заходів для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, на підставі рішення суду про визнання фізичної особи безвісно відсутньою, заяви заінтересованої особи або органу опіки та піклування і відомостей про особу, зниклу безвісти за особливих обставин, у Єдиному реєстрі осіб, зниклих безвісти за особливих обставин.

Нотаріус вживає заходів для встановлення опіки над майном стосовно фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, за останнім місцем проживання відповідної особи.

Якщо місце проживання фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, невідоме, нотаріус вживає заходів для встановлення опіки над майном такої особи за місцезнаходженням нерухомого майна або основної його частини, а за відсутності нерухомого майна - за місцезнаходженням основної частини рухомого майна.

Заходи для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, вживаються нотаріусом шляхом проведення опису відповідного майна та призначення опікуна над таким майном.

За результатами опису майна фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, нотаріус складає акт опису.

У разі місцезнаходження майна, що підлягає опису з виїздом за місцезнаходженням майна, за межами нотаріального округу, в якому провадить

нотаріальну діяльність нотаріус, до якого звернулися щодо вжиття заходів для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, такий нотаріус надсилає іншому нотаріусу за місцезнаходженням майна доручення про його опис. На підставі доручення нотаріуса про опис майна призначення опікуна над таким майном не здійснюється.

Після складення акта про опис майна нотаріус призначає опікуна, якому видає свідоцтво про призначення опікуна над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, до якого долучається акт опису такого майна, що є невід'ємною частиною свідоцтва.

Нотаріус вносить інформацію про видачу свідоцтва про призначення опікуна над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин.

Над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, може бути призначено лише одного опікуна. У разі виявлення факту наявності призначеного опікуна над таким майном нотаріус відмовляє у видачі свідоцтва, крім випадку, якщо опікун помер, визнаний судом безвісно відсутнім або є особою, яка зникла безвісти за особливих обставин, визнаний судом недієздатним або обмежено дієздатним, усунутий від виконання обов'язків опікуна за рішенням суду, відмовився від виконання обов'язків шляхом подання нотаріусу заяви, справжність підпису на якій засвідчено нотаріально.

Нотаріус перевіряє відсутність або наявність призначеного опікуна над майном особи, зниклої безвісти за особливих обставин, за даними Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин".

Аналіз змін до статті 34, та статті 65¹ Закону України «Про нотаріат» вказує на об'єднання в одну нотаріальну дію проведення опису майна фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин та призначення опікуна над таким майном. Відповідно, за результатами опису майна нотаріус складає та підписує акт опису, що викладається на білому аркуші, оскільки законом не передбачено викладення тексту актів опису майна на спеціальних бланках нотаріальних документів. Після складення акта про опис майна нотаріус призначає опікуна, якому видає свідоцтво про призначення опікуна над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, до якого долучається акт опису такого майна, що є невід'ємною частиною свідоцтва. Нотаріус реєструє нотаріальну дію у реєстрі для реєстрації нотаріальних дій: **«вжито заходи для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою/особи, зниклої безвісти за особливих обставин (свідоцтво опікуна над майном, яке зазначене в акті опису (реквізити)»**, або скорочено **«свідоцтво опікуна над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою/особи, яка зникла безвісти за особливих обставин, яке зазначене в акті опису (реквізити)»**, з присвоєнням їй одного реєстрового номера, що позначається на зазначеному свідоцтві. Датою вчинення нотаріальної дії вважається дата видачі такого свідоцтва. На виконання частини третьої статті 34 Закону України "Про нотаріат" текст свідоцтва викладається на спеціальних бланках нотаріальних документів.

Зауважуємо, що наказом Міністерства юстиції України № 3783/5 від 27.12.2024 затверджено Зміни до Правил ведення нотаріального діловодства, відповідно до яких змінено Форму № 18-1 "Свідоцтво опікуна над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою", Книгу обліку заяв про вжиття заходів щодо охорони спадкового майна та встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, та доповнено Правила новою Формою № 18-3 "Свідоцтво опікуна над майном особи, яка зникла безвісти за особливих обставин". Нагадуємо, що у зазначеній Книзі реєструються заяви про встановлення опіки

над майном особи, яка визнана безвісно відсутньою або зникла безвісти за особливих обставин, доручення нотаріуса та вносяться відомості про припинення опіки (підпункт 2.1. пункту 2, абзац 4 пункту 5 глави 9-1 Розділу II Порядку).

Новим у процесуальному регулюванні вжиття заходів для встановлення опіки над майном стосовно фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, є **запровадження обов'язку перевірки нотаріусом відсутності або наявності призначеного опікуна над майном особи, зниклої безвісти за особливих обставин, за даними Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, а також внесення інформації про видачу свідоцтва про призначення опікуна над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, до зазначеного реєстру.** Звертаємо увагу на те, що у разі виявлення факту наявності призначеного опікуна над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин нотаріус, *за загальним правилом*, відмовляє у видачі свідоцтва. Законом визначено, що Кабінет Міністрів України у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом забезпечує доступ нотаріусів до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, зокрема для надання можливості нотаріусам пошуку відомостей про особу, зниклу безвісти за особливих обставин та внесення інформації про видачу свідоцтва про призначення опікуна над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин. Запровадження безпосереднього доступу нотаріусів до зазначеного реєстру має на меті недопущення випадків встановлення опіки над майном особи, яка не зникала, чи після втрати/зміни нею відповідного статусу, зокрема з підстави появи особи, одержання відомостей про місце її перебування, оголошення померлою/встановлення факту смерті, а також для запобігання виникненню випадків встановлення опіки щодо майна особи, над яким вже призначено опікуна.

Відповідно до нової редакції абзацу четвертого частини першої статті 1 Закону України "Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин" **Єдиний реєстр осіб, зниклих безвісти за особливих обставин**, - електронна база даних, призначена для зберігання, захисту, обробки, використання та поширення визначеної цим Законом інформації **про осіб, зниклих безвісти за особливих обставин**, їх невідомі останки, наявність чи відсутність рішення суду про визнання осіб, зниклих безвісти, безвісно відсутніми або оголошення померлими, *інформації про видачу нотаріусами свідоцтва про призначення опікуна над майном осіб, зниклих безвісти за особливих обставин*, а також інших даних, що використовуються для забезпечення обліку осіб, зниклих безвісти, з метою їх розшуку. Зміни також внесені до частини першої статті 12 та частини першої статті 16 Закону України "Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин", якими закріплено, відповідно, що Єдиний реєстр осіб, зниклих безвісти за особливих обставин створюється для накопичення та централізації відомостей і даних про таких осіб, *інформації про видачу нотаріусами свідоцтва про призначення опікуна над майном осіб, зниклих безвісти за особливих обставин*, а також обліку інформації, необхідної для їх ефективного розшуку; *метою обробки персональних даних, що зберігаються у Реєстрі, є забезпечення реалізації відносин, пов'язаних з набуттям правового статусу осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, вжиттям заходів для встановлення опіки над майном таких осіб та виконанням органами, визначеними цим Законом, повноважень, спрямованих на встановлення місця перебування осіб, зниклих безвісти за особливих обставин.* Нагадуємо, що згідно із частиною п'ятнадцятою статті 8 Закону України "Про нотаріат" **внесення нотаріусом у випадках, передбачених законодавством, інформації, зокрема до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, не є порушенням нотаріальної таємниці.**

Заслуговує на особливу увагу частина дев'ята статті 65¹ Закону України "Про нотаріат", відповідно до якої **над майном фізичної особи**, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, **може бути призначено лише одного опікуна. У разі виявлення факту наявності призначеного опікуна над таким майном нотаріус відмовляє у видачі свідоцтва, крім випадку, якщо:** 1) опікун помер, 2) визнаний судом безвісно відсутнім або 3) є особою, яка зникла безвісти за особливих обставин, 4) визнаний судом недієздатним або 5) обмежено дієздатним, 6) усунутий від виконання обов'язків опікуна за рішенням суду, 7) відмовився від виконання обов'язків шляхом подання нотаріусу заяви, справжність підпису на якій засвідчено нотаріально.

До моменту (дня) надання доступу нотаріусам до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, зокрема надання їм можливості пошуку інформації про вже призначеного опікуна, рекомендуємо нотаріусам з'ясовувати у зацікавлених осіб, які звернулися до нотаріуса за встановленням опіки – **чи не призначений вже опікун над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин та роз'яснювати зміст статті 27 Закону України «Про нотаріат» і правові наслідки приховування відповідної інформації.** Про це доцільно зазначати у заяві заінтересованої особи, яка звертається за встановленням опіки.

Зазначена норма містить вичерпний перелік обставин, за наявності яких (прим.: після їх з'ясування та перевірки), нотаріус не відмовляє у видачі свідоцтва іншому опікуну над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, а, отже, продовжує провадження у справі, навіть, у разі виявлення факту наявності вже призначеного опікуна над таким майном особи. Зміни зумовлені, як вимогою, що міститься у підпункті 4.1. пункту 4 глави 9¹ розділу II Порядку, відповідно до якої нотаріус призначає опікуном над майном особи, яка визнана безвісно відсутньою або зникла безвісти за особливих обставин, **фізичну особу з повною цивільною дієздатністю (за письмовою згодою)**, так і ймовірною зміною обставин (смерть опікуна, його зникнення, втрата чи обмеження дієздатності, недобросовісність чи відмова від виконання обов'язків опікуна), що унеможливило виконання призначеним опікуном своїх повноважень. Частина дев'ята статті 65¹ Закону України «Про нотаріат» хоч і не визначає дії нотаріуса у разі виявлення зазначених обставин, проте є зрозумілим, що вони зумовлюють необхідність призначення іншого опікуна та видачі нотаріусом відповідного свідоцтва. Як зазначено у Методичних рекомендаціях щодо опису майна фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою або зникла безвісти за особливих обставин, та щодо встановлення над ним опіки, виданих Нотаріальною палатою України 28 жовтня 2022 року, *"після встановлення особи, яка має намір бути призначеною опікуном майна, перевірки її дієздатності та щодо відповідності такої особи іншим вимогам, що встановлені для опікунів, подання такою особою письмової заяви про згоду на призначення опікуном над майном особи, яка визнана безвісно відсутньою або зникла безвісти за особливих обставин, нотаріус призначає таку особу опікуном майна."* Звертаємо увагу на те, що обставини, зазначені у частині дев'ятій статті 65-1 Закону України «Про нотаріат» (смерть опікуна, набуття ним статусу особи, зниклої безвісти за особливих обставин, визнання опікуна безвісно відсутнім, недієздатним, обмежено дієздатним, відмова від виконання обов'язків опікуна чи усунення від виконання обов'язків опікуна за рішенням суду), унеможливають виконання призначеним опікуном своїх обов'язків, але, водночас, не є підставою припинення опіки над майном, адже відповідно до частини п'ятої статті 44 Цивільного кодексу України опіка над майном припиняється у разі 1) скасування рішення суду про визнання фізичної особи безвісно відсутньою, а також у разі 2) появи особи, зниклої безвісти за особливих обставин.

Крім зазначеного, важливим є уточнення у частині шостій статті 65¹ Закону України "Про нотаріат", відповідно до якого **доручення про опис майна видається не безумовно у разі знаходження майна, що підлягає опису, за межами нотаріального округу, в якому провадить нотаріальну діяльність нотаріус, до якого звернулися щодо вжиття заходів для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, а лише у разі, якщо таке майно підлягає опису з виїздом за місцем його знаходження.** Отже, якщо опис проводиться без виїзду за місцезнаходженням майна у випадках, передбачених підпунктом 3.1. пункту 3 глави 9-1 розділу II Порядку, нотаріус, до якого звернулися за встановленням опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, описує заявлене майно, незалежно від місцезнаходження такого майна, адже вчиняє нотаріальну дію у межах нотаріального округу, в якому здійснює нотаріальну діяльність. Відповідно до підпункту 3.1. пункту 3 глави 9-1 розділу II Порядку нотаріус описує заявлене майно:

з виїздом за місцезнаходженням майна, якщо доступ до нього не обмежений у зв'язку із заходами правового режиму воєнного чи надзвичайного стану;

без виїзду за місцезнаходженням майна на підставі відомостей реєстрів, кадастрів, автоматизованих інформаційних систем, держателем (розпорядником, володільцем, адміністратором) яких є державні органи, або документів, що підтверджують право власності на нього особи, яка визнана безвісно відсутньою або зникла безвісти за особливих обставин, щодо цінних паперів, корпоративних прав, коштів на рахунках у банківських та інших фінансових установах, заробітної плати, пенсії, стипендії, аліментів, інших соціальних виплат, які були нараховані такій особі, а також щодо майна, доступ до якого неможливий у зв'язку із заходами правового режиму воєнного чи надзвичайного стану.

Новою редакцією частини першої статті 41 Закону України "Про нотаріат" законодавцем звернено увагу на територіальність вжиття заходів для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, що визначена статтею 65¹ Закону України "Про нотаріат", та встановлено, що нотаріальні дії можуть вчинятися будь-яким нотаріусом чи посадовою особою органів місцевого самоврядування, крім випадків, передбачених, зокрема статтею 65¹ цього Закону, та інших випадків, передбачених законодавством України.

3. Зміни до Закону України "Про банки і банківську діяльність"

3. Законом внесено зміни до частини першої статті 62 Закону України "Про банки і банківську діяльність", що в основному, зумовлені приведенням норми у відповідність до термінології та змін у законодавстві, якими пункт 11 викладено у новій редакції: "11) *нотаріусам*, посадовим особам органів місцевого самоврядування, уповноваженим на вчинення нотаріальних дій, *консульським установам* (для вчинення такими особами нотаріальних дій із вжиття заходів щодо охорони спадкового майна, з видачі свідоцтв про право на спадщину, про право власності на частку у спільному майні подружжя (*колишнього подружжя*) на підставі спільної заяви або в разі смерті одного з подружжя) - на їхні запити щодо наявності рахунків (вкладів)/електронних гаманців *померлої особи* та залишку коштів/електронних грошей, *банківських металів* на цих рахунках; щодо рухомого майна такої особи, що перебуває на зберіганні та/або в заставі банку як заклад; щодо наявності *договорів про надання в оренду індивідуального банківського сейфа*, укладених з такою особою; щодо наявності рахунків умовного зберігання (ескроу) та грошових коштів на цих рахунках, призначених для перерахування померлому бенефіціару". Рекомендуємо враховувати зазначене при підготовці запитів щодо розкриття банківської таємниці, для вжиття заходів щодо охорони спадкового майна,

видачі свідоцтв про право на спадщину, про право власності на частку у спільному майні подружжя, в тому числі колишнього подружжя, на підставі спільної заяви або в разі смерті одного з подружжя.

Частину першу статті 62 Закону України "Про банки і банківську діяльність" також доповнено пунктом 11¹, що вирішує проблему з отриманням відповідей від банків щодо відомостей, які становлять банківську таємницю, на запити нотаріусів, що направляються під час підготовки до встановлення опіки над майном осіб, зниклих безвісти за особливих обставин та осіб, визнаних безвісно відсутніми. Відтак, з моменту набрання чинності змін інформація щодо юридичних та фізичних осіб, що становить банківську таємницю, розкривається банками:

11¹) нотаріусам (для вжиття заходів з метою встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин) - на їхні запити щодо наявності рахунків (вкладів)/електронних гаманців фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин, та залишку коштів/електронних грошей, банківських металів на цих рахунках; щодо рухомого майна таких осіб, що перебуває на зберіганні та/або в заставі банку як заклад; щодо наявності договорів про надання в оренду індивідуального банківського сейфа, укладених з такими особами; щодо наявності рахунків умовного зберігання (ескроу) та грошових коштів на цих рахунках, призначених для перерахування бенефіціарам, які визнані безвісно відсутніми або зниклими безвісти за особливих обставин.

09 січня 2025 року

**Комісія з аналітично-методичного забезпечення
нотаріальної діяльності
Нотаріальної палати України**